

Põllumajandusministri määruse “Geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks esitatava taotluse sisu- ja vorminõuded, taotluse menetlemise kord ning taotlusele lisatav dokument” eelnõu seletuskiri nr 1.1-6/119, 20.01.2012

I. Sissejuhatus

Põllumajandusministri määrus “Geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks esitatava taotluse sisu- ja vorminõuded, taotluse menetlemise kord ning taotlusele lisatav dokument” kehtestatakse “Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse” 28³ lõike 8 alusel.

Määruse eelnõuga kehtestatakse geneetiliselt muundatud (edaspidi *GM*) põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks esitatava taotluse sisu- ja vorminõuded, taotluse menetlemise kord ning taotlusele lisatavate dokumentide loetelu. Kohustus kehtestada nimetatud nõuded tuleneb “Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seaduse” § 28³ lõikest 8. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivile 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, 17.04.2001, lk 1–39) artiklile 22 ei tohi liikmesriigid keelata, piirata ega takistada heakskiidetud GMO-de turuleviimist ning artiklis 26a kutsutakse liikmesriike üles riiklikul tasandil vastu võtma asjakohaseid meetmeid GM ja geneetiliselt muundamata põllukultuuride segunemise vältimiseks. Kehtestatava määrusega luuakse võimalus käitlejatel, kes soovivad tegeleda geneetiliselt muundatud põllukultuuride kasvatamisega, veo või ladustamisega esitada sellekohane teave geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna taimse materjali büroo juhataja Kristiina Digryte (625 6275, kristiina.digryte@agri.ee) ja toiduohutuse osakonna taimse materjali büroo peaspetsialist Merjan Savila (625 6139, merjan.savila@agri.ee) ja taimse materjali büroo peaspetsialisti asendaja Tiina Varjend (6256 139, tiina.varjend@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Pööra (625 6165, katrin.poorra@agri.ee). Eelnõule on keelelise ekspertiisi teinud õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (625 6523, leeni.silk@agri.ee).

II. Eelnõu sisu

Eelnõu eesmärk on kehtestada GM põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks esitatava taotluse sisu- ja vorminõuded, taotluse menetlemise kord ning taotlusele lisatavate dokumentide loetelu.

Eelnõu § 1 kohaselt esitab isik, kes on läbinud GM põllukultuuri käitlemise koolituse ja soovib alustada GM põllukultuuri käitlemist, lisas kehtestatud vormi kohase taotluse koos koolituse läbimist tõendava tunnistusega Põllumajandusametile, kes andmekogu volitatud esindajana kannab andmed isiku kohta GM põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse.

GM põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmine ei kohusta isikut koheselt GM põllukultuuri käitlema, kuid on eelduseks käitlemisega alustamise korral.

Kui isik soovib alustada GM põllukultuuri kasvatamist, siis ta teavitab hiljemalt üks kuu enne GM põllukultuuri külvi Põllumajandusametit oma kavatsusest, esitades andmed GM põllukultuuri, selle kasvatamise aja ja põllu kohta.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse taotlusele lisatava dokumendina GM põllukultuuri käitlemise koolituse läbimist tõendav tunnistus. Tunnistuse saamiseks on vajalik läbida GM põllukultuuri käitlemise koolitus, mille lõppedes väljastab koolitusasutus vastava tunnistuse. GM põllukultuuri käitlemise koolituse läbimise kohustus on nii vastutaval isikul kui ka GM põllukultuuri käitlemisega tegeleva ettevõtte töötajal.

Nõue, et koolitus oleks läbitud kahe inimese poolt on vajalik eelkõige põllumajandusettevõtte puhul, kus üks isik ei ole võimeline kontrollima geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemist tervikuna. Seega on oluline, et nii vähemalt üks ettevõtte töötaja kui ka vastutav isik oleksid teadlikud geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemisega seonduvatest riskidest.

Juhul kui on tegemist põllumajandusettevõttega, kus ettevõtja ise puutub vahetult kokku geneetiliselt muundatud põllukultuuri käitlemisega, esitab ettevõtja geneetiliselt muundatud põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmise taotlusel iseenda vastutava töötajana. Sellisel juhul piisab vaid ühe isiku koolituse läbimist tõendava tunnistuse esitamisest. Koolituse toimumise aja kohta saab teavet Põllumajandusametilt.

Eelnõu §-s 3 on toodud taotluse menetlemise kord, mille kohaselt andmekogusse kandmiseks kontrollib Põllumajandusamet taotluses esitatud andmeid, vajaduse korral vastavalt „Haldusmenetluse seadusele” on õigus nõuda taotlejalt lisaandmeid või – dokumente. Kui taotleja esitatud andmetes ei ole küsitavusi ja taotlusele on lisatud nõutud koolituse läbimist tõendav tunnistus, siis teeb Põllumajandusamet otsuse isiku kohta andmete andmekogusse kandmiseks viie tööpäeva jooksul nõuetekohase taotluse saamise päevast alates.

Eelnõu § 4 kohaselt esitab isik, kes soovib alustada GM põllukultuuri kasvatamisega, hiljemalt üks kuu enne kasvatamise alustamist Põllumajandusametile andmed põllukultuuri liigi, sordi, ainuomase koodi, kasvatamise aja ja põllu asukoha kohta. Kõikidele GM organismidele on antud unikaalne ehk ainuomane kood, mille järgi on neid lihtne identifitseerida ning nende kohta muud teavet otsida. Põllu asukoha kohta on järelevalveasutusel vaja teada põllumassiivi numbrit, põllu asukohta põllumassiivis, põllu numbrit ja koordinaate.

Määruse eelnõu lisas kehtestatakse taotluse vorm käitleja GM põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks ning Põllumajandusametile andmete esitamiseks GM põllukultuuri, selle kasvatamise aja ja põllu asukoha kohta. Taotlusel on ette nähtud ka märke tegemine kasvatusvahemaa piiresse jääva põllu valdajaga kokkuleppe sõlmimise ja teavitushahemaa piiresse jäävate põldude valdajate suhtes teavituskohustuse täitmise kohta. Märge kokkuleppe sõlmimise kohta tehakse, kui kasvatusvahemaa nõuet pole võimalik järgida. Kasvatusvahemaa piiresse jääva põllu valdajaga sõlmitakse kokkulepe, et nad ei plaani kasvatada sama botaanilist liiki geneetiliselt muundamata põllukultuuri või ollakse nõus turustama GM põllukultuurina või kasvatama GM põllukultuure. GM põllukultuure kasvatada sooviv isik teeb taotlusele märke ka teavituskohuse täitmise kohta. Teavitushahemaa piiresse jäävate põldude katastritunnused on kättesaadavad Maa-ameti veebilehelt tehes sealt päring oma maatüki kohta. Katastritunnuse järgi saab isikute postiaadressid teada omavalitsusest, sest omavalitsus saadab maamaksu kirjalikke teatisi maaomanikele.

III. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivile 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 106, 17.04.2001, lk 1–39) artiklile 26a kutsutakse liikmesriike üles riiklikul tasandil vastu võtma asjakohaseid meetmeid GM ja geneetiliselt muundamata põllukultuuride segunemise vältimiseks.

Eelnõu koostamisel on arvestatud komisjoni soovitus, 13. juuli 2010, suuniste kohta samaaegse viljelemise riiklike meetmete väljatöötamiseks, et vältida GMode tahtmatut sattumist tavapärastesse ja mahepõllumajanduskultuuridesse.

IV. Määruse mõjud

Määruse rakendamine annab isikule võimaluse esitada taotluse tema kohta andmete GM põllukultuuride asukohtade ja käitlejate andmekogusse kandmiseks. GM põllukultuuride käitleja teavitab GM põllukultuuride kasvatamise kavatsusest Põllumajandusametit, mille tulemuseks on ülevaade käideldavatest GM põllukultuuridest ning nende kasvatamise asukohtadest. Samuti iga-aastane kohustus teavitada Põllumajandusametit geneetiliselt muundatud põllukultuuri kasvatamise alustamist võimaldab Põllumajandusametil paremini ette valmistada teostatavateks järelevalvetoiminguteks.

Määruses kehtestatud nõue kokkuleppe saavutamise kohta naabruses asuvate põldude valdajatega annab võimaluse paremini planeerida põllumajandustootjatel oma tootmist ning aitab ennetada hiljem üles kerkida võivaid küsimusi saagi turustamise kohta.

Põllumajandusametil kui pädeval asutusel on võimalik teostada järelevalvet GM põllukultuuri käitlemise üle ja koguda andmeid käideldavate GM põllukultuuride ja põldude kohta. Kui GM põllukultuure kasvatatakse, siis on avalikkusele tagatud juurdepääs andmekogus avaldatud andmetele GM põllukultuuride käitlemise kohta.

V. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarvest.

VI. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

VII. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile. Keskkonnaministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta.

Eelnõust teavitati Euroopa Komisjoni teatisega 2011/433/EE. Euroopa Komisjoni poolsetele märkustele on vastatud kirjaga 9.1-2.1/58.

Ants Noot
Kantsler

